

Phụ trương III – Bản văn tiếng Hoa

A – Kinh Lạy Cha (天主經)

La tinh (bản 1632)	Bản 1632		Từ điển Couvreur ¹⁷⁴ (1911)	Phiên âm ¹⁷⁵ (bản 1632)	Bản văn 1917- 21 ¹⁷⁶	Phiên âm (ký hiệu mới)
Pater	在	tsãi	tsái	zài	在	
noster	天	thien	t'ien	tiān	天	
qui	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	

¹⁷⁴ F.S. Couvreur, *Dictionnaire classique de la langue chinoise* 中國古文大辭典, (Tự điển giáo khoa tiếng Hoa) xuất bản lần thứ 3, Ho Kien Fou, Nhà in Mission Catholique, 1911 (in lại tại Đài loan, 1966).

¹⁷⁵ Theo cuốn *Dictionnaire français de la langue chinoise* 漢法綜合辭典 (Tự điển Pháp văn về tiếng Hoa), biên soạn do l'Institut Ricci 利氏學社, [Paris], Institut Ricci / [Đài Bắc], Kuangchi Press 光啟出版社, 1976, và theo cuốn 現代漢越詞典 *Từ điển Hán-Việt hiện đại*, do Mai Lý Quảng và nhóm chủ trương, TP Hồ Chí Minh, Thế Giới, 1994.

¹⁷⁶ Bản văn để so sánh, trích từ sách giáo lý chính thức do Pierre Cheng biên dịch: 聖教要理 問答又歷 教皇特准譯為 漢文之印本 *Sheng jiao yao li wen da you jing, jiao huang te zhun yi wei han wen zhi yin ben* [giáo lý vấn đáp với các kinh, dịch sang tiếng Hoa và được đức giáo hoàng cho phép xuất bản], Pao Ting Fou [保定府 Bao ding fu], Mission Catholique, [1917]; và từ một tác phẩm nhỏ của Louis-Gabriel Delplace, 揀言要理 天主降生後 *Jian yan yao li tian zhu xiang sheng hou* [giáo lý tiếng Hoa dành cho Kitô hữu cao niên], xuất bản lần thứ 2., Bắc Kinh, Câu lạc bộ Công Giáo, 1921 [一千九百二十一年 重印北京 主教林].

Các vần có thanh điệu thứ 5 trong tiếng Hoa kinh điển thì được ghi bằng dấu sao (*)

es	等	tém	tèng	děng	等	
in	父	fū	fóu	fù	父	
coelis.	者	cé	tchè	zhě	者	
Sanctifi cetur	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
nomen	等	tém	tèng	děng	等	
tuum.	願	yüēn	iuén	yuàn	願	
	爾	lǐ	eùl	ěr	爾	
	名	mì	mīng	míng	名	
	成	c'ím	tch'êng	chéng	見	jian ¹⁷⁷
	聖	scīm	chéng	shèng	聖	
Aduenia t	爾	lǐ	eùl	ěr	爾	
regnum	國	quē	kouǒ, kouě	guó*	國	
tuum.	臨	lím	lín	lín	臨	
	格	kē	kǒ, kě	gé*	格	
fiat	爾	lǐ	eùl	ěr	爾	
uoluntas	* 旨 *	cí	tchèu	zhǐ	旨	zhǐ ¹⁷⁸
tua	承	c'ím	tch'êng	chéng	承	
sicut	行	hì	hīng	xíng	行	
in	於	yù	iū	yú	於	
caelo	地	tǐ	tí	dì	地	

¹⁷⁷ Việc thay thế chữ 成 bằng chữ 見 là do một cách giải thích khác đối với bản văn tiếng La tinh.

¹⁷⁸ Văn kiện ghi một dạng cổ của chữ viết này. Điều đó được lưu ý bằng hai dấu sao (* *).

et	如	giù	jôu	rú	如	
in	於	yù	iū	yú	於	
terra.	天	thien	t'iên	tiān	天	
	焉	yen	iēn	yān	焉	
panem	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
nostrum	等	tém	tèng	děng	等	
quotidia num	望	ũām	ouáng	wàng	望	
da	爾	lh	eul	ěr	爾	
nobis	今	kin	kīn	jīn	今	
hodie.	日	gē	jěu	rì*	日	
	與	yú	iù	yǔ	與	
	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
	日	gē	jěu	rì*	日	
	用	yũm	ioúng	yòng	用	
	糧	leām	leāng	liáng	糧	
Et	而	lh	eul	ér	爾	ěr ¹⁷⁹
dimitte	免	mién	mièn	miǎn	免	
nobis	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
debita	債	ciāi	tchái	zhài	債	
nostra	如	giù	joú	rú	如	
sicut	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
et	亦	yē	ĩ	yì*	亦	

¹⁷⁹ Bản văn mới bỏ đi giới từ, và bắt đầu câu bằng một đại từ làm chủ từ. Chữ này đã bị bỏ sót cũng giống như trong bản văn La Tinh của tài liệu 1632.

nos	赦	xě	ché	shè	免	miǎn ¹⁸⁰
dimittimus	負	fū	fóu	fù	負	
debitori bus	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
nostris.	債	ciǎi	tchái	zhài	債	
	者	cé	tchè	zhě	者	
Et	又	yěu	ióu	yòu	又	
ne	不	pū	poũ	bù*	不	
nos	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
inducas	許	hiú	hiù	xǔ	許	
in	* 陷 *	hiěn	hién	xiàn	陷	xiàn ¹⁸¹
tentatio nem	於	yù	iū	yú	於	
	誘	yéu	iòu	yòu	誘	
	感	cán	kàn	gǎn	感	
sed	乃	nái	nài	nǎi	乃	
libera	救	kiêu	kióu	jiù	救	
nos	我	ngó	ngò	wǒ, ě	我	
a	於	yù	iū	yú	於	
malo	凶	hium	hiõung	xiõng	凶	

¹⁸⁰ Việc thay thế chữ 赦 bằng chữ 免 thoát nhìn có vẻ là vấn đề văn phong: vấn đề ở đây là phải dịch hai nghĩa của động từ La tinh *dimittere* bằng cũng một chữ Hoa. Bản văn cổ có lẽ muốn nhấn mạnh sự khác biệt giữ hành động của Thiên Chúa và của con người.

¹⁸¹ Văn kiện ghi lại dạng cổ của cùng một chữ ấy.

	惡	uõ	ngõ	è* [wò]	惡	
	亞	ã	ía	yà	亞	
	孟	mēm	méng	mèng	孟	

B. Từ Vựng

<i>La tinh (Bản 1632)</i>	<i>Bản 1632</i>		<i>Chữ thiếu hay đã phục hồi</i>	<i>Cou- vreur (1911)</i>	<i>Phiên âm</i>	<i>Dịch sang tiếng Pháp</i>
Cœli	天	thien		t'iēn	tiān	ciel
terre	地	tī		tí	dì	terre
uerus	眞	cin		tchēn	zhēn	vrai
Domi nus	主	ciú		tchòu	zhǔ	seigneur
homo	人	gìn		jên	rén	être humain
uir	男	nàn		nân	nán	homme (mâle)
mulier	女	niú		niù	nǚ	femme

maritus	夫	fu		fōu	fū	mari
uxor	妻	tsi		ts'ī	qī	épouse
Pater	父	fū		fóu	fù	père
mater	母	mú		mòu	mǔ	mère
frater maior, frater minor	兄 弟	hium, tĩ		hiōung tí	xiōng dì	frère aîné petit frère
soror maior soror minor	*姊* 妹	... ¹⁸² mũ		tsèu méi	jĩe, zĩ mèi	sœur aînée petite sœur
filius	男子	... ¹⁸³ tsé		nân tsèu	nán zĩ	fils
filia	女子	niú tsé		niù tsèu	nǚ zĩ	fille
.....	孫 ¹⁸⁴		suēn	sūn	petit-fils
Auus	祖	tsú		tsòu	zǔ	grand-père
Auia	祖母	tsú mú		tsòu mòu	zǔ mǔ	grand-mère
Puer	孩童	... ¹⁸⁵ thóm		hái t'òung	hái tóng	enfant, garçonnet

¹⁸² Trong văn kiện này, chữ dùng để chỉ 'chị' được viết với một dạng bất thường, mà chúng tôi không tìm thấy được trong các tác phẩm qui chiếu. Mặt khác, cách phát âm của chữ này cũng đã bị bỏ sót.

¹⁸³ Cách phát âm chữ 男 đã bị bỏ sót trong văn kiện.

¹⁸⁴ Người chép tiếng Hoa đã ghi chữ 孫 (phát âm 'sūn'), có nghĩa là 'cháu'. Người biên soạn tiếng La tinh thoạt đầu đã viết tiếng la tinh 'auus' ('ông'), rồi tiếng Hoa 'tsú', tương đương với chữ 祖, cuối cùng ở cột tiếng Việt chữ 'om' [= 'ông'], như thế là đúng nghĩa chữ 'auus. Sau đó người này đã gạch bỏ tất cả. Sự việc này, và nhiều điều bất hợp lý ở những hàng tiếp theo, khiến ta có thể nêu giả thuyết là người biên soạn cuối cùng không thông thạo chữ nho.

¹⁸⁵ Cách phát âm chữ 孩 đã bị bỏ sót trong văn kiện.

Puella	小女	siáu niú		siaò niù	ziǎo nǚ	fillette
Cœlum	天	thien		t'iên	tiān	ciel
Ignis	火	hó		houò	huǒ	feu
Aër	風氣	¹⁸⁶ khĩ		fōung k'í	fēng qì	air
Aqua	水	xúi		chouèi	shuǐ	eau
Terra	地	tĩ		tí	dì	terre
Sol	日	gě		jěu	rì*	soleil
luna	月	yüě		iuě	yuè*	lune
Stelle	星	sim		sīng	xing	étoiles
Mons	山	scian		chān	shān	montagne
flumen	川	c'ioan		tch'ouān	chuān	fleuve
Annus	年	nièn		niên	nián	année
Mensis	(月) 187	yüě		iuě	yuè*	mois
Dies	(日)	gě		jěu	rì*	jour
Nox	夜	yě		ié	yè	nuit
Dominus	主	ciú		tchòu	zhǔ	maître
Seruus	僕	¹⁸⁸ nú	奴	pổ nôu	pú* nú	serviteur (esclave)

¹⁸⁶ Cách phát âm chữ 風 đã bị bỏ sót trong văn kiện.

¹⁸⁷ Để dịch tiếng 'tháng', văn kiện ghi ở đây chữ 日 (rì) có nghĩa là 'ngày'; và ở hàng tiếp theo dịch tiếng 'ngày' thì lại ghi chữ 月 (yuè) có nghĩa là 'tháng'. Cách đọc được ghi theo, là 'yüě' và 'gě', tương ứng với nghĩa chữ không tương ứng với chữ viết. Sự sai sót này có lẽ là do lẫn lộn giữa chữ 日 với 曰 (yuě), có nghĩa là 'nói' 'tuyên bố'.

¹⁸⁸ Văn kiện dịch 'servus' [nô (bộc)] bằng chữ 僕 (phiên âm là 'pú'), nhưng lại đọc là 'nú', cách đọc của chữ đồng nghĩa 奴 (phiên âm 'nú') nhưng khác thanh âm.

Vrbs	所在 189 fú	府	sòu tsái fòu	suǒ zài fǔ	ville
Gladius	劍	kiễn		kién	jiàn	épée
Panis	餅	pím		pìng	bǐng	pain
Vinum	酒	tsiêu		tsiòu	jiǔ	vin
Bonus	善	scĕn		chán	shàn	bon
Malus	惡	uǒ		ngǒ, óu	è* [wò]	mauvais
Mors	死	sú		sèu	sǐ	mort
Saccus	袋	tǎi		tái	dài	sac
Edere	食	scĕ		chĕu	shí*	manger
Bibere	飲	ín		ìn	yǐn	boire
Loqui	說 190 yú		chouǒ iù	shuō* yǔ, yù	parler
Niger	黑	hĕ		hĕ	hēi [hè*]	noir
Albus	白	pĕ		pĕ	bái [bó*]	blanc
Croceus	黃	hoàm		houâng	huáng	jaune
Ruber	紅 191 c'ie 籍	hoûng tchĕ	hóng zhĕ	rouge

¹⁸⁹ Văn kiện dịch 'Vrbs' [thành phố] thành hai chữ 所在 (đọc là 'suǒ zài' theo phiên âm). Chữ kép này đều hiện hữu trong cả ba ngôn ngữ có liên quan, nhưng không có ngôn ngữ nào mang cùng một nghĩa [với chữ Vrbs], chữ ấy thường thường tương đương với 'nơi', 'chỗ', hay 'nhà'. Trong tiếng Nhật, các chữ được viết theo thứ tự ngược lại 在所, được đọc là 'shozai'. Trái lại, văn kiện ghi ở cột tiếng Hoa cách đọc là 'fú' [phố], đây là cách đọc của chữ 府 (phiên âm 'fǔ'); vào thời ấy, chữ này chỉ định một huyện, một đơn vị hành chính, và rộng ra là một thị trấn.

¹⁹⁰ Văn kiện dịch 'loqui' [nói] bằng chữ 說 (phiên âm 'shuō'), nhưng lại phiên âm 'yú', là cách đọc của chữ đồng nghĩa 語 (phiên âm 'yǔ/yù').

¹⁹¹ Văn kiện dịch 'ruber' [đỏ] bằng chữ 紅 (phiên âm 'hóng'), nhưng lại ghi 籍 'c'ie', là cách đọc của chữ đồng nghĩa 籍 (phiên âm 'zhĕ').

Viridis	青 192 lõ 綠	ts'ing liũ	qīng lũ*	vert
Ceruleus	藍 193 thien tsim 天 青	lân t'ien ts'ing	lân tiān qīng	bleu
Rex	王	uãm		ouâng	wáng	roi
Fulmen	震 194 lùi xě 雷 射	tchén lêi ché	zhèn lêi shè	foudre
Tonitru	雷	lùi		lêi	léi	tonnerre
Corusca- tio	... 電	scen- tiên 195	閃 電	chèn tién	shǎn diàn	éclair
Nubes	雲	yùn		iũn	yún	nuages
Caput	頭	thèu		t'eôu	tóu	tête

¹⁹² Văn kiện dịch 'viridis' [xanh lục] bằng chữ 青 (phiên âm 'qīng' [xanh], vừa có nghĩa là lam và lục); nhưng lại ghi cách đọc 'lõ', có thể là tương ứng với cách đọc chữ 綠 (phát âm 'lũ') chỉ màu (xanh) lục. Các đọc có thể chịu ảnh hưởng của chữ 碌 (phiên âm 'lũ'), mà xưa kia dùng để chỉ ngọc thạch anh màu lục.

¹⁹³ Văn kiện dịch 'ceruleus' [xanh lam] bằng chữ 藍 (phiên âm 'lân', và đây đúng là màu xanh lam); nhưng lại ghi cách đọc là 'thien tsim', tương ứng với từ kép đồng nghĩa 天青 (phiên âm 'tiān qīng').

¹⁹⁴ Văn kiện dịch 'fulmen' [sét] bằng chữ 震 (phiên âm 'zhèn'); nhưng lại ghi cách đọc là 'lùi xě', tương ứng với từ kép đồng nghĩa 雷射 (phiên âm 'lêi shè').

¹⁹⁵ Văn kiện dịch 'coruscatio' [chớp] bằng chữ 電 (phiên âm 'diàn'); nhưng lại ghi cách đọc là 'scen tién', có thể tương đương với hai vế của một từ kép 閃電 (phiên âm 'shǎn diàn').

Brachia	腕 196 scéu pám	... 手 膀	ouán cheòu pàng	wán shǒu bǎng	bras
Manus	手	sceu		cheòu	shǒu	mains
Pedes	足 197 kiǒ 腳	tsiǔ kiǒ	zú* jiǎo* [jué]	pieds
Crura	脛 198 kiǒ pám 腳 髀	híng kiǒ p'àng	jìng jiǎo* pǎng	jambes
Capilli	髮	fǎ		fǎ	fǎ*/fà	cheveux
Os	口	khèu		k'èou	kǒu	bouche
Nasus	鼻	pĩ		pí	bí*	nez
.....	身 199	chēn	shēn	[corps]
Aures	lǐ	耳	eùl	ěr	oreilles
Dentes	齒	ci		tch'èu	chǐ	dents
Barba	鬚	siu		siū	xū	barbe

¹⁹⁶ Văn kiện dịch 'brachia' [cánh tay] bằng chữ 腕 (phiên âm 'wán'), đúng nghĩa là cổ tay; nhưng lại ghi cách đọc là 'scéu pám', tương ứng với từ kép 手膀 (phiên âm 'shǒu bǎng') chỉ định toàn bộ cánh tay.

¹⁹⁷ Văn kiện dịch 'pedes' [bàn chân] bằng chữ 足 (phiên âm 'zú'), nhưng lại ghi 'kiǒ', là cách đọc của chữ đồng nghĩa 腳 (phiên âm 'jiǎo').

¹⁹⁸ Văn kiện dịch 'crura' [ông chân] bằng chữ 脛 (phiên âm 'jìng'); nhưng lại ghi cách đọc là 'kiǒ pám', tương ứng với từ kép đồng nghĩa 腳髀 (phiên âm 'jiǎo pǎng').

¹⁹⁹ Văn kiện dịch 'crura' [aures] [tai] bằng chữ 身 (phiên âm 'shēn'), có nghĩa là 'thân' (thê); nhưng lại ghi cách đọc là 'lǐ', tương ứng với chữ 耳 (phiên âm 'ěr') là đúng tiếng để chỉ định 'tai'. Hẳn là tác giả lẫn lộn hai chữ viết hao hao giống nhau.

frons	額	ngĕ		ngǒ, ngě	é*	front
1 ^{us} mensis	正月	cim yuě		tchĕng iuě	zhĕng yué*	premier mois

C - S6

	<i>Ms 1632</i>		<i>Couvreur</i>	<i>Pinyin</i>
1	一	yě	ĩ	yĩ*
2	二	lĭ	eúl	èr
3	三	san	sān	sān [sàn]
4	四	sũ	séu	sì
5	五	ú	où	wũ
6	六	lǒ	lǒu, liũ	liù* [lù*]
7	七	tsiě	ts'ĩ	qĩ*
8	八	pǎ	pǎ	bǎ*
9	九	kiéu	kiòu	jiũ
10	十	xě [scě]	chĕu	shí*
11	十一	xě [scě] yě	chĕu ĩ	shí* yĩ*
12	十二	xě [scě] lĭ	chĕu eúl	shí* èr
13	十三	xě [scě] san	chĕu sǎn	shí* sǎn
20	二十	lĭ xě [scě]	eúl chĕu	èr shí*
21	廿一	lĭ xě [scě] yě	eúl chĕu ĩ	èr shí* yĩ*
30	三十	san xě [scě]	sǎn chĕu	sǎn shí*
40	四十	sũ xě [scě]	séu chĕu	sì shí*
50	五十	ú xě [scě]	où chĕu	wũ shí*

60	六十	lǒ xě [scě]	lǒu chěu	liù* / lù* shí*
70	七十	tsiě xě [scě]	ts'í chěu	qī* shí*
80	八十	pǎ xě [scě]	pǎ chěu	bā* shí*
90	九十	kiéu xě [scě]	kiòu chěu	jiǔ shí*
100	一百	yě pōē	í pě	yī* bǎi [bó*]
200	二百	lī pōē	eúl pě	èr bǎi [bó*]
1000	一千	yě tsien	í ts'iēn	yī* qiān
10000	一萬	yě uǎn	í ouán	yī* wàn